

Mil cretins - Quim Monzó

A començament dels anys vuitanta, els contes de Quim Monzó (Barcelona, 1952) em van produir un efecte enlluernador. Després d'una educació minuciosament franquista, em van fer descobrir que la narrativa en català podia ser d'una modernitat rabiosa. Aquells primers reculls de Monzó estaven farcits d'elements -llenguatge col·loquial, onomatopeies desenfrenades, fantasia *bizarre*, troballes fonètiques, personatges inoblidables com la noia del Mehari- que contrastaven amb el *rigor mortis* que revestia el que oficialment es considerava literatura de qualitat.

Afortunadament, amb el pas dels anys han anat sorgint altres narradors competents, enginyosos, trencadors i inquietants. A causa d'una certa inèrcia en la recepció, però, s'ha confós la merescuda aurèola de pioner que manté Monzó amb la sinistra figura del gran timoner vitalici. Els enormes mèrits d'aquell narrador inicial han estat reconeguts amb anys de retard, i ara que és ni més ni menys que un dels millors contistes en català la inèrcia el continua considerant com el número u evitern. Ja és paradoxal que el gran denunciador de tòpics sigui objecte d'un consens petrificat. Al meu parer, la seva obra ha estat superada per la d'aquells a qui la rutina crítica continua considerant els seus epígons. Sostinc que, ara per ara, els contes de Sergi Pàmies són més commovedors i fibrosos, que els articles d'Empar Moliner són més càustics i trinxadors que els de Quim Monzó.

El seu últim llibre de contes, *Mil cretins*, es divideix en dues parts. A la primera hi trobem relats d'una desena de pàgines, que giren al voltant de la mort, de la banalitat, de la malatia, de l'exasperació. Els relats de la segona part, més breus, són exercicis d'estil que flirtegen amb subgèneres com l'article costumista, l'acudit, l'escena, la reescriptura del mite, la *tranche de vie*. El punt de vista és, o bé el d'un narrador extern que descriu objectivament –zoològicament, més aviat- una realitat que se li escapa, o bé el d'un personatge que oculta les causes últimes dels seus actes: de sobte, algú decideix amputar-se una orella o arrencar un plat de dutxa a cops d'escarpra. La sensació que s'endú el lector és d'exclusió, ja que se sent convidat a presenciar uns fets dels quals no se li acaba de brindar les claus. Ara bé: sospitem que, de claus, no n'hi ha.

Els contes de Quim Monzó són opacs. Consagren rituals claustrofòbics, mostren un neocostumari incomprensible, un tedi invasiu, s'acosten a la pitjor versió de nosaltres mateixos. Tendeixen a substituir les cortesies decimonòniques –una metàfora exuberant,

una descripció amb cua, un final sorpresiu- pel to impersonal i despietat de l'informe.
Són relats continguts i aspres, incòmodes, d'una bellesa freda i fosca.